

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ СТИЛЬ НАВЧАННЯ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ АРТИСТИЗМУ У МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Стаття присвячена проблемі формування артистизму майбутнього вчителя музичного мистецтва в процесі фахової підготовки. Враховуючи те, що артистизм вчителя тісно пов'язаний із психологічними процесами, пропонуємо методику формування артистичної техніки у майбутніх вчителів музики з урахуванням визначених у них індивідуальних типологічних особливостей темпераменту та психоемоційного стану. Представлена методика дозволяє визначити індивідуальний стиль навчання кожному студенту окремо – як екстравертам (сангвінікам і холерикам), так і інтравертам (меланхолікам і флегматикам), а також врахувати їх рівень тривожності. Методика поетапно об'єднує складові частини навчального і творчого процесу студентів-музикантів і включає базове ігрове засвоєння артистичної техніки, формування артистизму під час роботи над музичним твором та формування надійності музичного виступу за рахунок використання артистичної техніки, що може підвищити якість та ефективність формування артистизму майбутнього вчителя музичного мистецтва в процесі навчання.

Ключові слова: майбутній вчитель музики, індивідуальний стиль навчання, артистизм, темперамент.

Сучасне підвищення вимог до підготовки майбутніх вчителів вимагає подальшого розвитку активної творчої особистості, здатної до творчого саморозвитку та самовдосконалення. Більш повному розкриттю і реалізації творчого потенціалу сучасного вчителя сприяє розвиток артистизму. Особливого значення формування артистизму набуває у майбутніх вчителів музики, від яких суспільство очікує вирішення виховних художньо-естетичних завдань.

Необхідність у сутність формування артистизму майбутнього вчителя музичного мистецтва знайшли своє відображення в роботах І. Адоевцевої, М. Барахтян, Д. Будянського, О. Булатової, Г. Гаріпової, Т. Гончарової, В. Гриньової, А. Зайцевої, В. Костюкова, Л. Майковської та ін. Аналіз цих досліджень дає можливість визначити **поняття "артистизм"** вчителя музичного мистецтва як професійну особистісну якість, що виражає здатність до встановлення емоційно-творчого діалогу з учнями у процесі навчання засобами мистецтва. Артистизм педагога-музиканта виявляється у міжособистісному спілкуванні з учнями й у виконавській діяльності.

Аналіз науково-методичної літератури свідчить про недостатність досліджень щодо забезпечення індивідуального стилю навчання як засобу формування артистизму студентів – майбутніх вчителів музичного мистецтва.

У зв'язку з цим **метою** статті є пошук нових підходів до формування артистизму у майбутніх вчителів музики в процесі фахової підготовки на основі створення індивідуального стилю навчання з урахуванням індивідуальних типологічних особливостей темпераменту та психоемоційного стану.

У педагогіці не викликає сумніву той факт, що артистизм збагачує педагога будь-якої спеціальності, але особливо він необхідний у діяльності викладача музики, оскільки визначає його професійне обличчя і є показником рівня його загальної педагогічної і духовної культури [1].

Артистизм вчителя музики об'єднує професійну майстерність педагога, музиканта й артиста. У вчителя музики й артиста спільного набагато більше, ніж у педагогів інших дисциплін. Сама специфіка його професії вимагає оволодіння педагогічними, музичними, вокальними, акторськими знаннями й уміннями. Кожен урок – це як міні-спектакль, до якого знову і знову потрібно творчо готуватися, удосконалюючи його. Вчитель музики, як і артист, виконує твори музичного мистецтва, виступаючи перед аудиторією, попередно готуючись до виступу. Від якості виконання ним музичного твору, змістовності і доступності теоретичних пояснень залежить формування ставлення учнів до мистецтва. Але, на відміну від акторського виступу, в діяльності вчителя під час уроку може бути виникнути більше несподіваних ситуацій, непередбачуваних моментів, що, в свою чергу, вимагає від педагога імпровізаційних дій.

Вчитель музики – це не просто викладач, це вихователь-митець, творчість якого спрямована на удосконалення людини. Артистичні вміння допомагають йому бути для учнів цікавою людиною і вмілим організатором творчих шкільних заходів. Багато у виховній і навчальній роботі залежить від акторської майстерності вчителя. Учитель, що володіє виразністю мовлення, багатством міміки, розвиненою уявою, не тільки привертає до себе учнів, але й збагачує їх [2].

Успішність діяльності вчителя музики значною мірою залежить від його здатності завоювати увагу аудиторії, аргументовано та переконливо презентуючи кращі зразки світової музичної культури.

Артистизм педагога-музиканта є важливою складовою частиною заохочення учнів до оволодіння знаннями. Крім того, методи театральної педагогіки сприяють набуттю майбутніми вчителями музичного мистецтва умінь самонастроювання і самопрезентації, міжособистісної взаємодії, прагнення до творчої самореалізації, творчого спілкування, які є базовими для успішної взаємодії педагога й учнівського

колективу [1]. Тому артистизм вчителя музичного мистецтва, як комплекс особистісних властивостей професійної майстерності, включає, крім педагогічних знань і навичок, акторські і режисерські уміння.

Для формування артистизму у майбутніх вчителів музичного мистецтва рекомендується використання різноманітних багатопланових технологій [3; 4]. Це залучення студентів до спеціальних завдань ("артистичних замальовок"), ігор, у процесі яких відбувається активізація їх артистичного "Я"; усвідомлення переваги артистичної поведінки; забезпечення сприятливої творчої атмосфери під час здійснення педагогічного процесу; наочні методи – художньої ілюстрації й арт-демонстрації; імаготерапія ("імітаційні ігри"); інтерактивні і рольові ігри та багато іншого. Це дозволяє оволодіти необхідними для професії вчителя властивостями (сценічним перевтіленням, увагою і рухами), розвинути емпатію, переконливість, емоційність, уміння володіти логікою, темпо-ритмом, почуттям гумору, мовою, мімікою, пластикою, вмінням створювати творчу атмосферу. Сформовані артистичні уміння допоможуть учителю цікаво проводити урок, емоційно-виразно інтерпретувати музичні твори, захопити учнів справжнім, високим мистецтвом – загалом удосконалити навчально-виховний процес.

Артистизм вчителя музичного мистецтва, як і загалом педагогічна майстерність, пов'язані з багатьма психологічними процесами – увагою, афективною пам'яттю, увагою, художньо-образним мисленням, фантазією, емоційністю, спостережливістю, слуховим, зоровим і тактильним сприйняттям, руховою координацією, імпровізаційністю. Означені процеси не можуть бути однаковими у всіх, бо вони залежать від психологічних особливостей, які у кожного індивідуальні. Як наслідок, не всі майбутні вчителі музики однаково швидко засвоюють музичні твори, не однаково успішно й емоційно їх виконують, не однаково артистично і різнобарвно можуть їх представити, не однаково цікаво будують свій урок.

Психологами встановлено, що властивості нервової системи корелюють із багатьма здібностями музикантів. Дослідження показали залежність надійності музикантів-виконавців від типу нервової системи. На думку психологів, більшість музикантів-виконавців так і не досягають своєї "стелі" у виконавському мистецтві, тому що процес її формування відбувається без урахування психологічної сутності виконавських умінь і психомоторних якостей, які їх зумовлюють [4]. Отже, щоб досягти результативності у формуванні артистизму, необхідно глибоко пізнати індивідуальність студента, тобто зуміти виявити сукупність притаманних тільки йому особистісних властивостей.

Зазвичай на практиці педагог, шукаючи оптимальний метод викладання, емпірично намагається підібрати сприятливі умови навчання для учнів, враховуючи ті труднощі, що найчастіше у них виникають, та запобігти прояву тих якостей, які можуть призвести до відставання. Однак емпіричний спосіб пошуку індивідуального підходу до навчання студента має досить обмежений характер. Він дозволяє успішно спонукати студентів до оволодіння навчальним матеріалом, але не дає повною мірою розкритися їх творчим здібностям, індивідуальності, тому що не в змозі віднайти відповідний їх психологічним особливостям індивідуальний спосіб діяльності, тобто стійку систему прийомів і способів, яка зумовлена особистісними якостями і є засобом ефективного пристосування до об'єктивних вимог діяльності [5]. Ігнорування цих способів може стати гальмом у досягненні високих результатів, у розвитку здібностей людини. Так, у ряді робіт психологів було показано, що саме індивідуальний стиль діяльності підвищує ефективність навчання, а вироблення стилю діяльності, неадекватного психофізіологічним особливостям людини, уповільнює зростання майстерності [6; 7].

Завдання вчителя полягає в тому, щоб допомогти учневі знайти найбільш придатний для нього індивідуальний стиль діяльності, а не намагатися стандартизувати прийоми і способи роботи для всіх учнів так, наче всі вони однакові. Без знання природної основи здібностей викладачеві важко оцінити справжні можливості учнів – не знаючи справжнього стану справ, вчитель може подумати, що він поганий педагог, якщо учень не досягає бажаного результату [8].

На наш погляд, пошук індивідуального підходу до студента має передбачати в своїй основі не емпіричний досвід, який у молодих вчителів може бути ще недостатнім, а наукові знання про психологічні особливості людини.

Сучасна практична психодіагностика дозволяє ідентифікувати особистісні властивості та типи нервової системи [9]. Розподілення індивідів на типи темпераменту, яке століттями мало практичне значення у медицині, і нині становить значний інтерес для педагогіки. Сучасна диференціальна психофізіологія може допомогти знайти найкоротший і найбільш ефективний шлях формування професійної майстерності для кожної людини.

Одним зі шляхів пристосування осіб із певним темпераментом до вимог певної діяльності, за даними сучасної психології, є формування індивідуального стилю діяльності – тобто системи найбільш ефективних прийомів і способів організації діяльності з урахуванням типологічних особливостей темпераменту конкретної особи [10].

З метою створення індивідуального стилю навчання у формуванні артистизму в процесі фахової підготовки у майбутніх вчителів музичного мистецтва нами запропоновані такі методичні підходи, що базуються на психологічному підґрунті і враховують типологічні особливості темпераменту та психоемоційного стану студентів (табл.).

Таблиця

Методика формування артистичної техніки у майбутніх вчителів музики з урахуванням визначених у них індивідуальних типологічних особливостей темпераменту та психосоматичного стану

Етапи діяльності	Напрямок дії	Завдання	Зміст методики	Психологічне підґрунтя застосування методики
1	2	3	4	5
Формування мотиваційно-цільового, когнітивного й експресивно-виразового компонентів артистизму				
I. Базове ігрове формування артистичної техніки у студентів-музикантів	1. "Артистичні замальовки" (за Станіславським К.С.), які спрямовані на активізацію у студентів-музикантів артистичної техніки вчителя музики	Ознайомлення і засвоєння елементів артистичної техніки: сценічно-го перетворення, фантазії, сценічно-го руху, темпо-ритму, атмосфери часу й емоційного забарвлення музичного твору, міміки, сценічної уваги, художнього бачення, творчого мислення, коректування емоційного стану, вияву мовних і зовнішніх за-собів зображення художнього образу музичного твору	Екстраверти (сангвініки і холерики) , а лише потім інтраверти (меланхоліки і флегматики) виконують надумані ситуації "пропонованих обставин" (наприклад, розмови двох відомих композиторів або композитора і виконавця з виконанням фрагмента музичного твору).	В екстравертів швидша, ніж у інтровертів, зорова орієнтація, вони краще приймають інформацію, що зберігається в короткотривалій пам'яті, а інтроверти, навпаки, успішніше відтворюють інформацію, яка зберігається в довготривалій пам'яті. Встановлено, що темпи навчання руховим навичкам спочатку вищі в осіб із рухомою і лабільною нервовою системою, але потім інертні наздоганяють "рухомих" [11].
Формування мотиваційно-цільового, когнітивного та регулятивного компонентів артистизму				
1	2	3	4	5
I. Базове ігрове формування артистичної техніки у студентів-музикантів (продовження)	2. Гра «Історія створення музичного твору»	Ознайомлення і засвоєння елементів артистичної техніки: сценічно-го перетворення, фантазії, сценічного руху, темпо-ритму, атмосфери часу й емоційного забарвлення музичного твору, міміки, сценічної уваги, художнього бачення, творчого мислення, коректування особисто-го емоційного стану, вияву мовленнєвих і зовнішніх засобів зображення художнього образу музичного твору	Інтраверти (меланхоліки і флегматики) , а лише потім екстраверти (сангвініки і холерики) виконують «автобіографічну» презентацію попередньо визначеного викладачем музичного твору одного з відомих композиторів.	Встановлено, що інтроверти й особи зі слабкою нервовою системою краще виконують завдання, які їм були задані заздалегідь [10]. Інтроверти надають більшого значення точності і безпомилковості роботи, що призводить до зниження її швидкості. В екстравертів швидкість роботи вища, але зате і помилок більше [11]. Темпи навчання руховим навичкам спочатку вищі в осіб із рухомою і лабільною нервовою системою, але потім інертні наздоганяють «рухомих». В екстравертів швидша, ніж у інтровертів, зорова орієнтація, вони краще приймають інформацію, що зберігається в короткотривалій пам'яті, а інтроверти, навпаки, успішніше відтворюють інформацію, яка зберігається в довготривалій пам'яті.
Формування експресивно-виразового компонента артистизму				
1	2	3	4	5
II. Формування артистизму під час роботи над музичним твором	1. Вибір репертуару за об'ємом музичних творів	Урахування і використання природних типологічних особливостей темпераменту задля найкращого сприйняття створення музичного образу.	Для студентів-музикантів зі слабкою нервовою системою (меланхоліки, холерики) – відбір декількох музичних творів, невеликих за тривалістю, а для осіб із сильною нервовою системою (сангвініки, флегматики) – масштабних творів.	Люди зі слабкою нервовою системою поступаються представникам із сильною нервовою системою в здатності інтенсивно працювати на тлі втоми за рахунок вольового зусилля [10]. Тому за однаково високих навантажень музиканти-виконавці зі слабкою нервовою системою "видихаються" швидше, ніж музиканти з сильною нервовою системою. Це особливо помітно під час виконання об'ємних творів токсикантного характеру, що вимагають від виконавця безперервної тривалої напруги [4]. Особи зі слабкою нервовою системою краще вдаються до мініматор і гіт'ес, які потребують тонкої їх деталізації, а особи з сильною нервовою системою – до масштабних складних творів [10].

Продовження таблиці 1

Формування експресивно-виразового компонента артистизму				
1	2	3	4	5
I. Формування артистизму під час роботи над музичним твором (продовження)	2. Вибір репертуару за стилем музичних творів	Використання природних типологічних особливостей темпераменту задля найкращого сприяння створенню музичного образу	Вибір твору – для холериків артистично яскравішим може бути виконання музичних творів героїко-драматичного стилю, а для меланхоліків – лірико-романтичного (тобто за близьким для себе емоційно-образним мисленням)	1. Геройко-драматичний стиль більш характерний для осіб зі слабкою нервовою системою і зрушенням балансу нервових процесів у бік збудження, а лірико-романтні ролі – для людей зі слабкою нервовою системою та зрушенням балансу нервових процесів у бік гальмування [12]. 2. Інтерпретація музичних творів краще вдається музикантам, що належать до емоційно-образного типу музичного мислення композитора. Особистісна схожість між композитором і виконавцем допомагає останньому швидше і точніше зрозуміти композиторський задум, виникнути в художній образ музичного твору [4].
	3. Формування сценічного перевтілення для створення музичного образу під час роботи над музичним твором	Створення на підставі отриманих відомостей власного уявлення музичного образу твору	Особам зі слабкою нервовою системою (меланхолікам і холерикам) особливо корисним є ознайомлення з творчістю композитора й історичною епохою, історією написання твору, прослуховування музичного твору у виконанні майстрів	Вища емоційна чутливість до музики спостерігається у музикантів із відносно слабкою нервовою системою. Емоційність – надзвичайно корисна для музикантів якість, бо саме вона забезпечує сприйняття і відтворення найтонших музичних емоцій. Розуміння детермінант емоційного змісту того чи іншого музичного твору, в свою чергу, пов'язане з розкриттям музичного образу [4].
	4. Робота над сценічними рухами з урахуванням музичного образу під час роботи над музичним твором (продовження)	Доповнення повноти музичного образу твору візуально важливими артистичними сценічними рухами	Для осіб зі слабкою нервовою системою (меланхоліків і холериків) пропонується послупове навантаження (не більше половини від максимального) над удосконаленням елементів артистичної техніки: вдосконалення швидкості і точності мікрорухів кистей й особливо пальців, правильної аплікатури і закріплення її в технічно складних місцях до рівня автоматизованих навичок, розвитку сенсорної та м'язової координації, сили, витривалості, вивчення напам'ять і формування рухової пам'яті, образного й емоційного компонентів музичної пам'яті.	Втома з'являється в осіб зі слабкою нервовою системою раніше за максимальне навантаження, на відміну від людей із сильною нервовою системою. Доведено, що в осіб із сильною нервовою системою виділення адреналіну і норадреналіну прогресивно зростає зі збільшенням навантаження, досягаючи максимуму під час роботи до відмови, набагато перевершуючи цей рівень у осіб зі слабкою нервовою системою. В останніх підвищення екскреції цих гормонів мало місце лише за найслабшого навантаження і навантаження, що дорівнює половині від максимального [13–15].
Формування експресивно-виразового компонента артистизму				
1	2	3	4	5
II. Формування артистизму під час роботи над музичним твором (продовження)	1. Час початку підготовки до концерту	Досягнення найвищого рівня підготовки до часу концертного виступу	Інтраверти (меланхоліки і флегматики) починають підготовку до виступу раніше, ніж екстраверти (сангвініки і холеріки)	Екстраверти швидше включаються в роботу на іспиті порівняно з інтровертами [16].
	2. Мотиваційна підготовка до виступу	Досягнення оптимального і надійного рівня підготовки до виступу	Для студентів із сильною нервовою системою (сангвініки і холеріки) мотивація діяльності повинна бути сильнішою, ніж у осіб зі слабкою нервовою системою (меланхоліки та холеріки).	Особі з сильною нервовою системою викладаються переважно в екстремальних ситуаціях. Тому мотивація їх діяльності педагогом має бути сильнішою, ніж у осіб зі слабкою нервовою системою. Останніх не можна стимулювати надмірно, зобов'язати неодмінно досягти високого результату, перед ними потрібно ставити цілі оптимальні, тому що це може підвищити їх тривожність і знизити надійність виступу [10].
III. Підготовка до виступу	1	3	4	5
	Формування експресивно-виразового компонента артистизму			

Закінчення таблиці 1

	3. Підвищення надійності виступу за рахунок використання елементів артистичної техніки	1. Формування завадостійкості під час концертного виступу індивідуально визначеним "колом уваги"	Студентам із перевагою емоційно-образного компонента музичного мислення оптимальним є "велике коло" сценічної уваги з включенням залу, а з логічним – "мале коло", що обмежене музичним образом	Музиканти-виконавці зі слабкою нервовою системою та високою тривожністю уникають навіть мінімальних перешкод у роботі, оскільки це знижує їх надійність виступу. Музиканти з відносно більш розвиненим образним мисленням на сцені воліють до "великого кола уваги" – "я", інструмент і зал. Для виконавців із більш розвиненим абстрактним мисленням, навпаки, краще "мале коло" уваги [4].	
Формування експресивно-виразового компонента артистизму					
1	2	3	4	5	
III. Підготовка до виступу (продовження)	3. Підвищення надійності виступу за рахунок використання елементів артистичної техніки (продовження)	2. Боротьба з хвилюванням і страхом за рахунок сценічного перевтілення	У осіб із підвищеною тривожністю необхідне зосередження під час виступу на сценічному перевтіленні в іншу особу (магерація)	Підвищена особистісна тривожність негативно впливає на успішність концертно-виконавської діяльності музикантів [4]. Сценічне перевтілення під час виступу дозволяє відволікти увагу виконавця від хвилювання.	
		3. Боротьба з хвилюванням і страхом за рахунок формування сценічних рухів під час виконання музичних творів	1. Реконструється під час хвилювань частіше посміхається 2. Використання повного дихання за системою йогі	1. Зняття нервової напруги досягається за рахунок регуляції мімічної мускулатури обличчя [4]. 2. Повне дихання активує парасимпатичний відділ нервової системи на противагу активований під час стресу симпатичній нервовій системі, зменшуючи негативний вплив останньої.	
		4. Формування стійкості до втоми за допомогою волі як елемента артистичної техніки		Використання методу релігійного виконання цілої програми в умовах моделі концертного виступу	У деяких учнів, що відрізняються підвищеною тривожністю, звичайні взаємодії язаної зі слабкою нервовою системою, іноді спостерігаються періоди цілковитої невіри в свої сили і загальної "розгубленості" [4].
		4. Формування стійкості до ситуації "відмови пам'яті"		Особливо у студентів із підвищеною тривожністю : 1. Для зміцнення пам'яті додавати всі компоненти музичної пам'яті – крім слухової і рухової, також пам'яті емоційну, фар-булючі емоційно твір. 2. Позначати "опорні пункти" (логічний початок фрагмента твору) та мати навички грати кожен із них. 3. Бути готовим у разі відмови пам'яті продовжити виконання: а) пропустити частину фрагмента між місцем відмови пам'яті і найближчим "опорним пунктом", продовживши з нього; або б) імпровізувати забутий фрагмент до цього "опорного пункту".	Підвищена особистісна тривожність негативно впливає на успішність концертно-виконавської діяльності музикантів. У разі відмови пам'яті психологи категорично не радять повертатися до виконання попереднього фрагмента або до виконання твору з самого початку [4]
Формування експресивно-виразового компонента артистизму					
1	2	3	4	5	

Представлена методика стосується мотиваційно-цільового, когнітивного, регулятивного й експресивно-виразового компонентів формування артистизму у майбутнього вчителя музики. Вона поетапно об'єднує складові частини навчального і творчого процесу студентів-музикантів і включає базове ігрове засвоєння артистичної техніки, формування артистизму під час роботи над музичним твором і надійності музичного виступу за рахунок використання артистичної техніки.

Таким чином, врахування типологічних особливостей темпераменту у майбутніх вчителів музичного мистецтва, на наш погляд, може дати можливість побудувати найбільш сприятливий індивідуальний стиль навчання для кожного студента, що дозволить суттєво підвищити якість та ефективність формування артистизму, необхідного для професійної діяльності.

Використана література:

1. Тюменева Т. С. Артистизм педагога-музыканта в системе его профессиональных компетенций : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Т. С. Тюменева. – Москва, 2015. – 18 с.
2. Майковская Л. С. Артистизм учителя музыки : [учеб. пособ.] / Л. С. Майковская. – Москва : МГУКИ, 2005. – 68 с.
3. Ткаченко М. О. Реалізація технології формування артистичної техніки майбутнього вчителя музики (мотиваційно-цільовий компонент) / М. О. Ткаченко // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – 2013. – Вип. 33 (86). – С. 392–397.
4. Цагарелли Ю. А. Психология музыкально-исполнительской деятельности : [учеб. пособ.] / Ю. А. Цагарелли. – Санкт-Петербург : Композитор, 2008. – 368 с.
5. Климов Е. А. Психология индивидуальных различий. Тексты / под ред. Ю. Б. Гиппенрейтер, В. Я. Романова. – Москва : МГУ, 1982. – С. 74–77.
6. Воронин Е. В. Формирование индивидуального стиля игры в настольном теннисе : автореф. дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Е. В. Воронин. – Москва, 1984. – 16 с.
7. Поторока Г. Г. Начальное обучение тактико-техническим действиям в дзюдо с учетом типологических свойств нервной системы и темперамента занимающихся : автореф. дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Г. Г. Поторока. – Ленинград, 1986. – 23 с.
8. Ильин Е. П. Одаренность, способности, качества – синонимы или разные понятия? / Е. П. Ильин // Теория и практика физической культуры. – 1981. – № 9. – С. 48–51.
9. Практическая психодиагностика. Методики и тесты : [учеб. пособ.] / сост. Д. Я. Райгородский. – Самара : Издательский Дом "БАХРАХ-М", 2008. – 672 с.
10. Мерлинкин В. П. К вопросу о влиянии подвижности инертности нервной системы на сохранение навыков / В. П. Мерлинкин, М. Е. Бубнов // Актуальные вопросы теории и методики физического воспитания школьников. – Казань, 1977. – С. 104.
11. Ильин Е. П. Психология индивидуальных различий / Е. П. Ильин. – Санкт-Петербург : Питер, 2011. – 701 с.
12. Приставкина М. В. Об исполнительном стиле как разновидности индивидуального стиля (на материале художественной гимнастики) // М. В. Приставкина // Психол. журн. – 1988. – № 4. – С. 105–115.
13. Ильина М. Н. Проявление выносливости и ее компонентов при выполнении различных физических упражнений / М. Н. Ильина // Психофизиология спортивных и трудовых способностей человека. – Ленинград, 1974. – С. 113.
14. Кадыров Р. М. Аэробная работоспособность у лиц с сильной и слабой нервной системой / Р. М. Кадыров // Психофизиологические аспекты спортивной и учебной деятельности. – Ленинград, 1987. – С. 35–38.
15. Плачинта М. А. Сила нервной системы и характер вегетативных изменений у нетренированных людей при физической нагрузке различной интенсивности / М. А. Плачинта // Вопросы психологии. – 1978. – № 4. – С. 45–47.
16. Eysenck M. Personality and individual differences : a natural science approach / M. Eysenck. – New York, Springer US, 1985. – 452 s.

References:

1. Tiumeneva T. S. (2015) Artistizm pedahoha-muzykanta v sisteme ieho professionalnyh kompetentsii [Artistry of a music teacher in the system of his professional competences]: avtoref. diss. ... kand. ped. nauk: spets. 13.00.02. Moskva, 18 s. [in Russian].
2. Maikovskaia L. S. (2005) Artistizm uchitel'ia muzyki [Artistry of a music teacher]: Uchebnoie posobie. M.: MHUKI. 68 s. [in Russian].
3. Tkachenko M. O. (2013) Realizatsiia tekhnologii formuvannia artystychnoi tekhniki maibutnioho vchytelia muzyky (motyvatsiino-tsiliovyi komponent) [Realization of the technology of forming the artistic technique of the future teacher of music (motivation-target component)]. Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vytschii i zahalnoosvitnikh shkolakh. Vip. 33 (86). S. 392–397. [in Ukrainian].
4. Tsaharelli Yu. A. (2008) Psikhoholia muzykalno-ispolnitelskoi deiatelnosti [Psychology of musical performance]. Uchebnoie posobie. Spb.: Kompozitor. 368 s. [in Russian].
5. Klimov E. A. (1982) Psikhohohiia individualnykh pazlichii. Teksty [The psychology of individual differences. Texts] / Red. Yu. B. Hippenreiter, V. Ya. Romanova. M.: MHU. S. 74–77.
6. Voronin E. V. (1983) Vlianie skorostnykh psikhomotornykh pokazatelei na vybor taktiki ihry v nastolnom tennise [Forming an individual style of playing in table tennis]. Teoria i praktika fizicheskoi kultury. № 10. S. 52–54. [in Russian].
7. Potoroka H. H. (1986) Nachalnoe obuchenie taktiko-tekhnicheskimi deistviiam v dziudo s uchetom tipologicheskikh svoistv nervnoi sistemy i temperamenta zanimaiushchikhsia [Initial training tactical technical actions in judo, taking into account the typological properties of the nervous system and the temperament of those engaged]. avtoref. diss. ... kand. ped. nauk: spets. 13.00.04. L., 23 s. [in Russian].
8. Ilin E. P. (1981) Odarennost, sposobnosti, kachestva-sinonimy ili raznye poniatia? [Giftedness, ability, quality synonyms or different concepts?]. Teoriia i praktika fizicheskoi kultury. № 9. S. 48–51. [in Russian].
9. Raihorodskii D. Ya. (2008) (redactor-sostavitel). Prakticheskaia psikhodiagnostika. Metodiki i testy. [Practical psychodiagnostics. Methods and tests]. Uchebnoie posobie. Samara: Izdatelskii Dom "BAKHRAM-M". 672 s. [in Russian].

10. Merlinkin V. P. (1977) K voprosu o vliianii podvizhnosti innernosty nervnoi sistemy na sokhranenie navykov [To the question of the effect of inertial mobility of the nervous system on the preservation of skills] Aktualnye voprosy teorii i metodiki fizicheskogo vospitania shkolnikov. Kazan. S. 104. [in Russian].
11. Ilin E. P. (2011) Psikhologhiia individualnykh razlichii [The psychology of individual differences]. SPb.: Piter. 701 s. [in Russian].
12. Pristavkina M. V. (1988) Ob ispolnitelnom stile kak raznovidnosti individualnogo stilia (na materiale khudozhestvennoi himnastiki) [On the executive style as a kind of individual style (on the material of rhythmic gymnastics)]. Psikhol. zhurn. № 4. S. 105–115. [in Russian].
13. Iliina M. N. (1974) Proiavlenie vynoslivosti i ee komponentov pri vypolnenii razlichnykh fizicheskikh uprazhnenii [The manifestation of endurance and its components in the performance of various physical exercises]. Psikhofiziologiia sportivnykh i trudovykh sposobnostei cheloveka. L., S. 113. [in Russian].
14. Kadyrov R. M. (1987) Aerobnaia rabotosposobnost u lits s silnoi i slaboi nervnoi sistemoi [Aerobic performance in persons with a strong and weak nervous system]. Psikhofiziologicheskie aspekty sportivnoi i uchebnoi deiatelnosti. L., S. 35–38. [in Russian].
15. Plachinta M. A. (1978) Sila nervnoi sistemy i kharakter vehetativnykh izmenenii u netrinirovannykh liudei pri fizicheskoi nahruzke razlichnoi intensivnosti [The strength of the nervous system and the nature of vegetative changes in untrained people with physical activity of varying intensity]. Voprosy psikhologii. № 4. S. 45–47. [in Russian].
16. Eysenck M. (1985) Personality and individual differences: a natural science approach. New York, Springer US. 452 s.

Ткач М. С. Индивидуальный стиль обучения как основа формирования артистизма у будущих учителей музыкального искусства

Статья посвящена проблеме формирования артистизма у будущего учителя музыкального искусства в процессе профессиональной подготовки. Учитывая то, что артистизм учителя тесно связан с психологическими процессами, предлагаем методику формирования артистической техники у будущих учителей музыки с учетом выявляемых у них индивидуальных типологических особенностей темперамента и психоэмоционального состояния. Представленная методика позволяет определить индивидуальный стиль обучения каждому студенту отдельно – как экстравертам (сангвиникам и холерикам), так и интровертам (меланхоликам и флегматикам), а также учесть их уровень тревожности. Методика поэтапно объединяет составляющие учебного и творческого процесса студентов-музыкантов и включает базовое игровое усвоение артистической техники, формирование артистизма во время работы над музыкальным произведением и формирование надежности музыкального выступления за счет использования артистической техники, что может повысить качество и эффективность формирования артистизма у будущего учителя музыкального искусства в процессе обучения.

Ключевые слова: будущий учитель музыки, индивидуальный стиль обучения, артистизм, темперамент.

Tkach M. S. The individual style of learning as the basis for the formation of artistry for future teachers of musical art

The article is devoted to the problem of forming the artistry of the future teacher of musical art in the process of professional training. Taking into account that teacher's artistry is closely related to psychological processes, the technique of forming artistic techniques for future music teachers is proposed, taking into account the individual typological features of temperament and psycho-emotional state defined in them. The presented methodology allows one to determine the individual teaching style for each student separately, as extroverts (sanguinic and choleric), and for introverts (for melancholic and phlegmatic), and also to take into account their level of anxiety. The method gradually unites the components of the educational and creative process of students of musicians and includes basic game assimilation of artistic techniques, the formation of artistry while working on a musical composition and the formation of reliability of musical performance using artistic techniques. That can improve the quality and effectiveness of the formation of artistry of the future teacher musical art in the learning process.

Key words: future teacher of music, individual learning style, artistry, temperament.